

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра клінічної фармакології та внутрішньої медицини
Навчальний рік 2024 - 2025

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«КЛІНІЧНА ФАРМАКОЛОГІЯ НЕВІДКЛАДНИХ СТАНІВ»

Вибірковий освітній компонент

Форма здобуття освіти – очна

Освітньо-професійна програма: «Стоматологія»

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність 221 «Стоматологія»

Освітньо-професійна програма другого (магістерського) рівня вищої освіти

Курс 4

Силабус освітнього компоненту
розглянуто на засіданні кафедри
кафедри клінічної фармакології та
внутрішньої медицини

Протокол від

“26” серпня 2024 року № 1

Завідувач кафедри

_____ Князькова І.І.
(підпис) (ініціали, прізвище)

Схвалено методичною комісією
ХНМУ з проблем професійної
підготовки дисциплін
терапевтичного профілю

Протокол від

“28” серпня 2024 року № 1

Голова

_____ Кравчун П.Г.
(підпис) (ініціали, прізвище)

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Князькова Ірина Іванівна – завідувачка кафедри клінічної фармакології та внутрішньої медицини, д. мед. н., професорка
2. Біловол Олександр Миколайович – академік НАМН України, професор кафедри, д. мед. н., професор

Дані про викладачів, що викладають освітній компонент

Прізвище, ім'я по батькові викладача	Князькова Ірина Іванівна , д. мед. н., професорка, завідувачка кафедри клінічної фармакології та внутрішньої медицини;
Професійні інтереси, посилання на профайн викладача (на сайті університету, кафедри, в системі Moodle та інше	<p>Освітня кваліфікація (доктор медичних наук, 14.01.11 - кардіологія,, досвід професійної діяльності 30 років за фахом «Терапія» - 12 років – лікар-консультант</p> <p>відділення реанімації та інтенсивної терапії ДУ «НІТ ім..Л.Т.Малої НАМН України», 18 років лікар-консультант поліклініки та відділення реанімації та інтенсивної терапії ДУ «НІТ ім..Л.Т.Малої НАМН України»), 37 публікацій у наукових виданнях, які включені до переліку фахових видань України, до наукометричних баз, зокрема Scopus, Web of Science Core Collection), протягом останніх п'яти років)</p> <p>Підвищення кваліфікації:</p> <p>ХНМУ, посвідчення, тема «Актуальні питання внутрішньої медицини», 26.09.2023, кількість навчальних кредитів 2,6 (78 годин) підвищення кваліфікації), НМУ ім. О.О.Богомольця, посвідчення, «Клінічна фармакологія у практиці лікаря", 02.02.2024 р., кількість навчальних годин 50, підвищення кваліфікації), ХНМУ, посвідчення, тема «Освітні інновації», 1.04.2024 р, кількість навчальних кредитів 2,6 (78 годин) підвищення кваліфікації).</p> <p>Сайт університету https://knmu.edu.ua/ ORCID - https://orcid.org/0000-0002-0420-8197 Scopus: 57193637258 http://www.scopus.com/inward/authorDetails.url?authorID=57193637258&partnerID=MN8TOARS, , Publons Web of Science - Web of Science https://www.webofscience.com/wos/author/record/2090275</p>
Контактний телефон	+38-098-42-77-329
Корпоративна пошта викладача	ii.kniazkova@ knmu.edu.ua
Консультації	серета 12.30-14.00

Локація (очні)	Ауд. кафедри клінічної фармакології та внутрішньої медицини
Прізвище, ім'я по батькові викладача	Біловол Олександр Миколайович , академік НАМН України, д.мед.н., професор кафедри клінічної фармакології та внутрішньої медицини;
Професійні інтереси, посилання на профайн викладача (на сайті університету, кафедри, в системі Moodle та інше)	<p>Освітня кваліфікація (доктор медичних наук, 14.01.11 - кардіологія, досвід професійної діяльності 30 років за фахом «Терапія»; в теперішній час - лікар-консультант поліклініки та відділення реанімації та інтенсивної терапії ДУ «НІТ ім.Л.Т.Малої НАМН України»), 31 публікацій у наукових виданнях, які включені до переліку фахових видань України, до наукометричних баз, зокрема Scopus, Web of Science Core Collection), протягом останніх п'яти років)</p> <p>Підвищення кваліфікації:</p> <p>ХНМУ, посвідчення, тема «Актуальні питання внутрішньої медицини», 26.09.2023, кількість навчальних кредитів 2,6 (78 годин) підвищення кваліфікації), НМУ ім. О.О.Богомольця, посвідчення, «Клінічна фармакологія у практиці лікаря", 02.02.2024 р., кількість навчальних годин 50, підвищення кваліфікації), ХНМУ, посвідчення, тема «Освітні інновації», 1.04.2024 р, кількість навчальних кредитів 2,6 (78 годин) підвищення кваліфікації). ХНМУ, посвідчення, тема «Актуальні питання внутрішньої медицини», 26.09.2023, кількість навчальних кредитів 2,6 (78 годин) підвищення кваліфікації),</p> <p>Сайт університету: https://knmu.edu.ua/</p> <p>ORCID https://orcid.org/0000-0002-7003-4551</p> <p>Scopus ID: 21638611000</p> <p>Publons Web of Science https://www.webofscience.com/wos/author/record/2095552</p>
Контактний телефон	057-720-20-24
Корпоративна пошта викладача	om.,bilovol@ knmu.edu.ua
Розклад занять	Відповідно до розкладу навчального відділу

Консультації	Понеділок 11.30-13.00
Локація (очні)	Ауд. кафедри клінічної фармакології та внутрішньої медицини

ВСТУП

Силабус освітнього компоненту «Клінічна фармакологія невідкладних станів» складений відповідно до проекту освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Стоматологія» та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), другого (магістерського) рівня, галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності 221 «Стоматологія».

Опис освітнього компонента (анотація) передбачає опанування здобувачами вищої освіти основних знань щодо завдань ведення пацієнтів з невідкладними станами, клінічної фармакології основних груп лікарських засобів, що входять в алгоритми надання допомоги при невідкладних станах, методології обґрунтування та призначення раціональної фармакотерапії невідкладних станів в стоматології.

Предметом вивчення освітнього компоненту є теоретичні та практичні основи раціонального та безпечного вибору доступних лікарських засобів для проведення індивідуалізованої фармакотерапії на основі принципів доказової медицини, з використанням сучасних знань клінічної фармакології, лікарської взаємодії, небажаних лікарських реакцій.

Міждисциплінарні зв'язки: «Клінічна фармакологія невідкладних станів» інтегрується з освітніми компонентами: «Анатомія людини», «Фізіологія», «Патофізіологія», «Біологічна хімія», «Фармакологія», «Внутрішня медицина», «Загальна медична підготовка», «Екстрена та невідкладна терапевтична та хірургічна допомога», «Виробнича лікарська практика».

Пререквізити: вивчення освітнього компоненту «Клінічна фармакологія невідкладних станів» закладає базові теоретичні та практичні основи розуміння основ розвитку невідкладних станів та фармакологічних властивостей лікарських засобів для проведення фармакотерапії. Її вивчення є запорукою подальшого успішного проходження освітньої програми та опанування відповідних компетентностей та досягнення програмних результатів програми, формуючи у здобувачів цілісне та системне уявлення про раціональний та безпечний вибір доступних лікарських засобів для проведення індивідуалізованої фармакотерапії при невідкладних станах.

«Анатомія людини», «Фізіологія», «Патофізіологія», «Біологічна хімія», «Фармакологія».

Постреквізити: вивчення освітнього компоненту передбачає опанування теоретичних основ клінічної фармакології лікарських засобів, які входять до сучасних алгоритмів фармакотерапії невідкладних станів у стоматології; ознайомлення з сучасним станом лікування з урахуванням препаратів етіотропних та патогенетичних, основними завданнями та особливостями проведення; фармакотерапії у конкретного пацієнта при невідкладних станах, вивчення шляхів введення, режиму та дозування лікарських засобів, критеріїв оцінки ефективності та безпечності схеми лікування; формування комплексних знань, умінь та навичок основ раціонального та безпечного вибору доступних лікарських засобів для проведення індивідуалізованої фармакотерапії на основі принципів доказової медицини, з використанням сучасних знань клінічної фармакології, лікарської взаємодії, небажаних лікарських реакцій.

«Внутрішня медицина», «Загальна медична підготовка», «Екстрена та невідкладна терапевтична та хірургічна допомога», «Виробнича лікарська практика».

Силабус упорядкований із застосуванням сучасних педагогічних принципів організації навчально-виховного процесу вищої освіти.

Для успішного проходження курсу здобувачам необхідно вчасно виконувати всі завдання викладача, при виявленні питань чи проблем з їх виконанням завчасно звертатися до викладача.

Вивчення освітнього компоненту завершується заліком, тому в процесі вивчення різних тем здобувачам доцільно звертати увагу на питання, що виносяться на нього.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

1.1 Метою вивчення освітнього компоненту є оволодіння здобувачами вищої освіти сучасними базовими знаннями з теоретичних основ клінічної фармакології лікарських засобів, які включені до стандартів надання медичної допомоги при невідкладних станах в стоматології, а також практичних навичок з вибору найбільш ефективних і безпечних лікарських засобів або їх комбінацій для проведення індивідуалізованої фармакотерапії.

1.2. Основними завданнями вивчення освітнього компоненту є

– вивчити основні питання клінічної фармакології лікарських засобів, які включені у стандарти надання допомоги при невідкладних станах в стоматології, а також їх основні симптоми та синдроми;

- сформуувати вміння і навички, необхідні для діяльності лікаря – стоматолога у випадках розвитку невідкладних станів, раціонального та безпечного вибору доступних лікарських засобів для проведення індивідуалізованої фармакотерапії з використанням сучасних знань клінічної фармакології основних груп лікарських засобів, що входять в алгоритми надання допомоги при невідкладних станах лікарської взаємодії, небажаних лікарських реакцій

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє освітній компонент.

1.3.1. Вивчення освітнього компоненту забезпечує опанування здобувачами вищої освіти **компетентностей:**

інтегральна:

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі охорони здоров'я зі спеціальності «Стоматологія» у професійній діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень, здійснення інновацій, застосування наукових теорій та аналітичних методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

загальні:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичній діяльності.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 7. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 9. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

спеціальні (фахові, предметні):

СК 1. Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні данні.

СК 2. Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень.

СК 3. Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани.

СК 11. Спроможність до визначення тактики, методів та надання екстреної медичної допомоги.

СК 18. Спроможність надавати домедичну допомогу за протоколами

тактичної медицини.

1.3.2. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття здобувачами вищої освіти наступних програмних результатів навчання:

ПРН 5. Встановлювати діагноз невідкладних станів за будь-яких обставин (вдома, на вулиці, у лікувальній установі), в умовах надзвичайної ситуації, воєнного стану, нестачі інформації та обмеженого часу .

ПРН 13. Визначати тактику надання екстреної медичної допомоги, використовуючи рекомендовані алгоритми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану в умовах обмеженого часу (за списком.

ПРН 19. Дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.

1.3.3. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття студентами наступних соціальних навичок (Softskills):

Навчання дозволяє здобути соціальні навички як через фахові освітні компоненти, які містять в собі соціальні елементи для роботи за напрямом основного освітнього компоненту, блоку вибірових освітніх компонентів (які сприяють розвинення та вдосконалення способів мислення, професійних, світоглядних, громадських якостей, морально-етичних цінностей), так і через проходження практики, під час якої здобувачі освіти навчаються демонструвати толерантність, емпатію, вміння налагоджувати співробітництво з пацієнтом/клієнтом, колегами, проявляти лідерські якості, працювати в критичних умовах та логічно і системно мислити.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь, ОПП	Характеристика освітнього компоненту очна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я» (шифр і назва)	Вибіркова
Загальна кількість годин - 90	Спеціальність: 221 «Стоматологія» (шифр і назва)	Рік підготовки: 4-й
		Семестр 7-й або 8-й
Годин для заочної форми навчання: аудиторних – 20 самостійної роботи студента - 70	Освітній ступінь: другий (магістерський) ОПП: «Стоматологія»	Лекції -
		Практичні, семінарські 20 год.
		Самостійна робота 70 год.
		Індивідуальні завдання: год.
		Вид контролю: залік

2.1. Опис освітнього компоненту

2.2.1 Лекції не передбачені програмою

2.2.3 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Гіпертонічний криз, клінічні прояви та невідкладна допомога. Клінічна фармакологія лікарських засобів, які використовуються при гіпертонічному кризі: фармакологічні властивості, показання, протипоказання, побічна дія, лікарська взаємодія.	4	Презентація, бесіда, розповідь-пояснення, ділова гра, моделювання процесів моделювання процесів вирішення ситуаційних та практичних завдань	ПК: Усне опитування, тестовий контроль, індивідуальні завдання

2	Ангінозний напад, клінічні прояви та невідкладна допомога. Клінічна фармакологія лікарських засобів, що використовуються при невідкладній допомозі (антиангінальні ЛЗ, антитромбоцитарні ЛЗ, антикоагулянти): фармакологічні властивості, побічна дія, протипоказання, особливості лікарської взаємодії.	4	Презентація, бесіда, розповідь-пояснення, ділова гра, моделювання процесів моделювання процесів вирішення ситуаційних та практичних завдань	ПК: Усне опитування, тестовий контроль, індивідуальні завдання
3	Синдром бронхіальної обструкції, клінічні прояви та невідкладна допомога. Клінічна фармакологія лікарських засобів, що використовуються при невідкладній допомозі (адренергічні ЛЗ, антихолінергічні ЛЗ, глюкокортикоїди, ксантини): фармакологічні властивості, побічна дія, протипоказання, особливості лікарської взаємодії. Особливості інгаляційних лікарських засобів, що використовуються при синдромі бронхіальної обструкції.	4	Презентація, бесіда, розповідь-пояснення, ділова гра, моделювання процесів вирішення ситуаційних та практичних завдань	ПК: Усне, письмове опитування, тестовий контроль, індивідуальні завдання
4	Гострі алергійні реакції (анафілактичний шок, кропив'янка, набряк Квінке), клінічні прояви та невідкладна допомога. Клінічна фармакологія лікарських засобів, що використовуються при невідкладній допомозі (антигістамінні, адреноміметики, глюкокортикоїди): фармакокінетика, фармакодинаміка, побічна дія, протипоказання, особливості лікарської взаємодії.	4	Презентація, бесіда, розповідь-пояснення, ділова гра, моделювання процесів моделювання процесів вирішення ситуаційних та практичних завдань	ПК: Усне, письмове опитування, тестовий контроль, індивідуальні завдання
5	Гострий біль в стоматології. Клінічна фармакологія анальгетиків. Клінічна фармакологія нестероїдних протизапальних препаратів. Показання, протипоказання. Побічна дія. Лікарська взаємодія.	2	Презентація, бесіда, розповідь-пояснення, ділова гра, моделювання процесів моделювання процесів вирішення	ПК: Усне, письмове опитування, тестовий контроль, індивідуальні завдання

			ситуаційних та практичних завдань	
6.	Підсумковий контроль	2		ПК: Усне, письмове опитування, тестовий контроль, індивідуальні завдання
	Всього годин практичних занять	20		

2.2.5 Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	<p>Гостра судинна недостатність, клінічні прояви та невідкладна допомога. Клінічна фармакологія гіпертензивних: фармакокінетика, фармакодинаміка, побічна дія, протипоказання, особливості лікарської взаємодії.</p> <p>Опрацювання навчальної літератури. Робота з нормативними та аналітичними документами. Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми. Варіативне виконання індивідуальних завдань.</p>	4	Лекція, презентація	Поточний контроль: Усне, письмове опитування, тестовий контроль.
2	<p>Судомні стани, клінічні прояви та невідкладна допомога. Клінічна фармакологія агоністів бензодіазепінових рецепторів, фармакокінетика, фармакодинаміка, побічна дія, протипоказання, особливості лікарської взаємодії</p> <p>Опрацювання навчальної літератури. Робота з нормативними та аналітичними документами. Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми. Варіативне виконання</p>	4	Лекція, презентація	Поточний контроль: Усне, письмове опитування, тестовий контроль.

	індивідуальних завдань.			
3	<p>Кровотечі в стоматологічній практиці- невідкладна допомога. Клінічна фармакологія коагулянтів прямої та непрямой дії, інгібіторів фібринолізу, антагоністів гепаріну, гемостатиків різних груп, фармакокінетика, фармакодинаміка, побічна дія, протипоказання, особливості лікарської взаємодії</p> <p>Опрацювання навчальної літератури. Роботи з статистичними даними. Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми. Варіативне виконання індивідуальних завдань.</p>	8	Лекція, презентація	Поточний контроль: Усне, письмове опитування, тестовий контроль.
4	<p>Клінічна фармакологія коагулянтів прямої та непрямой дії, інгібіторів фібринолізу, антагоністів гепаріну, гемостатиків різних груп, фармакокінетика, фармакодинаміка, побічна дія, протипоказання, особливості лікарської взаємодії</p> <p>Опрацювання навчальної літератури. Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми. Варіативне виконання індивідуальних завдань.</p>	6	Лекція, презентація	Поточний контроль: Усне, письмове опитування, тестовий контроль.
5	<p>Особливості фармакотерапії різних гострих токсичних реакцій.</p> <p>Опрацювання навчальної літератури. Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми.. Варіативне виконання індивідуальних завдань.</p>	4	Лекція, презентація	Поточний контроль: Усне, письмове опитування, тестовий контроль.
6	<p>Клінічна фармакологія антидотів хімічної дії, патогенетичної дії, неспецифічних антидотів, антидотів імунологічної дії, фармакокінетика, фармакодинаміка, побічна дія, протипоказання, особливості лікарської взаємодії.</p>	8	Лекція, презентація	Поточний контроль: Усне, письмове опитування, тестовий контроль.

	Опрацювання навчальної літератури. Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми. Варіативне виконання індивідуальних завдань.			
7	Клінічна фармакологія плазмозамінних та дезінтоксикаційних розчинів та гепатопротекторів дезінтоксикаційної дії, фармакокінетика, фармакодинаміка, побічна дія, протипоказання, особливості лікарської взаємодії. Опрацювання навчальної літератури. Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми. Варіативне виконання індивідуальних завдань.	8	Лекція, презентація	Поточний контроль: Усне, письмове опитування, тестовий контроль.
8	Гіпоглікемічні стани, клінічні прояви та невідкладна допомога. Опрацювання навчальної літератури. Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми. Варіативне виконання індивідуальних завдань.	4	Лекція, презентація	Поточний контроль: Усне, письмове опитування, тестовий контроль.
9	Клінічна фармакологія ЛЗ, що застосовуються для лікування гіпоглікемії, фармакокінетика, фармакодинаміка, побічна дія, протипоказання, особливості лікарської взаємодії. Опрацювання навчальної літератури. Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми. Варіативне виконання індивідуальних завдань.	8	Лекція, презентація	Поточний контроль: Усне, письмове опитування, тестовий контроль.
10	Раптове порушення серцевого ритму, серцевої провідності клінічні прояви та невідкладна допомога. Клінічна фармакологія антиаритмічних лікарських засобів: фармакокінетика, фармакодинаміка, побічна дія, протипоказання, особливості	8	Лекція, презентація	Поточний контроль: Усне, письмове опитування, тестовий контроль.

	лікарської взаємодії. Опрацювання навчальної літератури. Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми. Варіативне виконання індивідуальних завдань.			
11	Клінічна фармакологія лікарських засобів, які використовуються при серцево-легеневій реанімації Опрацювання навчальної літератури. Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми. Робота із статистичною інформацією та документами. Варіативне виконання індивідуальних завдань.	4	Лекція, презентація	Поточний контроль: Усне, письмове опитування, тестовий контроль.
12	Протокол оцінки ефективності лікарського препарату. Опрацювання навчальної літератури. Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми. Опрацювання навчальної літератури. Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми. Варіативне виконання індивідуальних завдань.	2	Лекція, презентація	Поточний контроль: Усне, письмове опитування, тестовий контроль.
	Підсумковий контроль Підготовка відповідей на питання до заліку	2		
	Всього годин самостійної роботи	70		

Методи навчання: розповідь-пояснення, бесіда, лекція, презентація, відеоролики, дискусія, кейс-метод.

Методи контролю:

Поточний контроль: усне опитування (індивідуальне і фронтальне); письмове опитування; самоконтроль.

Підсумковий контроль: іспит.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти за ЕСТС організації навчального процесу (іспит)

Поточна навчальна діяльність здобувачів вищої освіти контролюється викладачем академічної групи, після засвоєння здобувачем вищої освіти кожної теми освітнього компоненту та виставляються оцінки з використанням 4-бальної (національної) системи. За підсумками семестру середню оцінку (з точністю до сотих) за ЗНД викладач автоматично одержує за допомогою електронного журналу системи АСУ.

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність проводиться відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Харківському національному медичному університеті», затвердженій наказом ХНМУ № 181 від 21.08.2021 року.

Організація підсумкового контролю – заліку. Залік – проводиться викладачем академічної групи на останньому занятті з дисципліни. Залік з дисципліни або її частини – це процес, протягом якого перевіряються отримані за курс:

- рівень теоретичних знань;
- розвиток творчого мислення;
- навички самостійної роботи;
- компетенції – вміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх у вирішенні практичних завдань

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу проводиться відповідно до таблиці 1.

Таблиця 1

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу (для освітнього компоненту, що завершується ДЗ або іспитом)

4-бальна шкала	120-бальна шкала	4-бальна шкала	120-бальна шкала
5	120	3.91-3,94	94
4.95-4,99	119	3.87-3,9	93
4.91-4,94	118	3.83- 3,86	92
4.87-4,9	117	3.79- 3,82	91
4.83-4,86	116	3.74-3,78	90
4.79-4,82	115	3.7- 3,73	89
4.75-4,78	114	3.66- 3,69	88
4.7-4,74	113	3.62- 3,65	87
4.66-4,69	112	3.58-3,61	86
4.62-4,65	111	3.54- 3,57	85
4.58-4,61	110	3.49- 3,53	84
4.54-4,57	109	3.45-3,48	83
4.5-4,53	108	3.41-3,44	82
4.45-4,49	107	3.37-3,4	81
4.41-4,44	106	3.33- 3,36	80
4.37-4,4	105	3.29-3,32	79
4.33-4,36	104	3.25-3,28	78
4.29-4,32	103	3.21-3,24	77
4.25- 4,28	102	3.18-3,2	76
4.2- 4,24	101	3.15- 3,17	75
4.16- 4,19	100	3.13- 3,14	74
4.12- 4,15	99	3.1- 3,12	73
4.08- 4,11	98	3.07- 3,09	72
4.04- 4,07	97	3.04-3,06	71
3.99-4,03	96	3.0-3,03	70

4-бальна шкала	120-бальна шкала	4-бальна шкала	120-бальна шкала
3.95- 3,98	95	Менше 3	Недостатньо

Шкала оцінювання у ХНМУ

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

Оцінка з освітнього компоненту виставляється лише здобувачам вищої освіти, яким зараховані усі підсумкові заняття та залік.

Ліквідація академічної заборгованості (відпрацювання). Пропуски практичних занять відпрацьовуються година в годину викладачу групи або черговому викладачу (згідно графіку на інформаційному стенді кафедри). Прийом відпрацювань та консультації проводяться щоденно за попереднім погодженням з викладачем згідно до «Положення про порядок відпрацювання здобувачами вищої освіти навчальних занять» від 07.12.2015 № 415.

При виникненні будь-які питання, здобувачі вищої освіти мають право контактувати з викладачем.

Здобувачам вищої освіти, що не виконали вимоги навчальних програм освітнього компоненту виставляється оцінка **Fx**, якщо вони були допущені до складання іспиту, але не склали його. Оцінка **F** виставляється здобувачам вищої освіти, які не допущені до іспиту.

3.2. Питання до заліку:

1. Що таке гіпертонічний криз?
2. Класифікація гіпертонічних кризів
3. Назвати групи та представників лікарських засоби, що використовують при гіпертонічному кризі .
4. Принципи вибору лікарських засоби, що використовують при гіпертонічному кризі, шляху введення .
5. Режим дозування лікарських засоби, що використовують при гіпертонічному кризі, з урахуванням клінічної симптоматики
6. Які лікарські засоби, які входять в стандарт при неускладненому гіпертонічному кризі, протипоказані при ангіоневротичному набряку?
7. Які лікарські засоби при неускладненому гіпертонічному кризі можна призначати вагітним?
8. Які лікарські засоби, які входять в стандарт при неускладненому гіпертонічному кризі, протипоказані при вагітності?
9. Назвати основні побічні ефекти антигіпертензивних центральної дії?
10. Назвати протипоказання до призначення інгібіторів ангіотензинперетворюючого ферменту.

11. Клінічні прояви ангінозного нападу.
12. Які показники слід враховувати при наданні допомоги при ангінозному нападі?
13. Чим відрізняється напад стенокардії від гострого коронарного синдрому?
14. Назвати протипоказання до призначення нітрогліцерину?
15. Принципи вибору лікарських засобів, що використовують при ангінозному нападі, шляху введення.
16. Невідкладна допомога при ангінозному нападі.
17. Назвати ангітромбоцитарні препарати, які використовують при ангінозному нападі, дозування.
18. Назвати протипоказання до призначення ацетилсаліцилової кислоти.
19. Порівняльна характеристика нітрогліцерину та ізосорбїду дінітрату.
20. Назвати принцип дії нітрогліцерину.
21. Клінічні прояви синдрому бронхіальної обструкції.
22. Які показники слід враховувати при наданні допомоги при нападі бронхіальної астми?
23. Назвати лікарські засоби, що використовують при нападі бронхіальної астми?
24. Алгоритм надання допомоги при нападі бронхіальної астми.
25. Принципи вибору лікарських засобів, що використовують при нападі бронхіальної астми, шляхи введення.
26. Для якого препарату, який призначається і інгаляціях, в меншій мірі вірогідні системні побічні ефекти глюкокортикоїдів: метилпреднізолон, беклометазон, бетаметазон, дексаметазон?
27. Які препарати не відносяться до бета2-адреномиметикам: тербуталин, сальбутамол, фенотерол, изопреналин?
28. Який препарат чинить швидку і нетривалу дію: епінефрин, сальбутамол, фенотерол, тербуталин?
29. Назвати ускладнення при інгаляційному використанні глюкокортикоїдів.
30. Назвати механізм дії глюкокортикоїдів.
31. Що таке лікарська алергія?
32. Поняття про алергію, атопію, анафілаксію. Види алергенів, типи і стадії алергічних реакцій, механізм розвитку.
33. Які типи алергічних реакцій вам відомі?
34. Намалюйте схему (етапи) розвитку алергічної реакції
35. Який етіопатогенез кропив'янки, набряку Квінке, анафілактичного шоку.
36. Клінічні варіанти і принципи фармакотерапії анафілактичного шоку.
37. Принципи сучасної фармакотерапії алергічних захворювань.
38. Клінічна фармакологія антиалергічних лікарських засобів
39. Клінічна фармакологія блокаторів H1-рецепторів гістаміну, глюкокортикоїдів.
40. Назвіть критерії вибору препаратів для купірування гострих алергічних реакцій.
41. Класифікація анальгетиків.
42. Критерії вибору анальгетиків в залежності від вираженості болю.
43. Показання до призначення нестероїдних протизапальних препаратів. .
44. Побічна дія нестероїдних протизапальних препаратів..
45. Назвіть шляхи введення нестероїдних протизапальних препаратів та дозування.
46. Які показники слід враховувати при призначенні нестероїдних протизапальних препаратів..
47. Взаємодія нестероїдних протизапальних препаратів з іншими препаратами.
48. Механізм дії парацетамолу..
49. Назвіть шляхи введення парацетамолу парацетамолу парацетамолу та дозування.
50. Порівняти механізм дії диклофенаку калію та целекоксибу.

3.3. Контрольні питання

Тема 1. Гіпертонічний криз, клінічні прояви та невідкладна допомога. Клінічна фармакологія антигіпертензивних лікарських засобів: фармакологічні властивості, показання, протипоказання, побічна дія, лікарська взаємодія.

1. Що таке гіпертонічний криз?
2. Класифікація гіпертонічних кризів
3. Назвати групи та представників (препаратів), що використовують при гіпертонічному кризі .
4. Принципи вибору лікарських засобів, що використовують при гіпертонічному кризі, шляху введення.
5. Режим дозування лікарських засобів, що використовують при гіпертонічному кризі, з урахуванням клінічної симптоматики
6. Які лікарські засоби, які входять в стандарт при неускладненому гіпертонічному кризі, протипоказані при ангіоневротичному набряку?
7. . Які лікарські засоби при неускладненому гіпертонічному кризі можна призначати вагітним?
8. Які лікарські засоби, які входять в стандарт при неускладненому гіпертонічному кризі, протипоказані при вагітності?
9. Назвати основні побічні ефекти антигіпертензивних центральної дії?
10. Назвати протипоказання до призначення інгібіторів ангіотензинперетворюючого ферменту.

Тема 2. Ангінозний напад, клінічні прояви та невідкладна допомога. Клінічна фармакологія лікарських засобів, що використовуються при невідкладній допомозі (антиангінальні ЛЗ, антитромбоцитарні ЛЗ, антикоагулянти): фармакологічні властивості, побічна дія, протипоказання, особливості лікарської взаємодії.

1. Клінічні прояви ангінозного нападу.
2. Які показники слід враховувати при наданні допомоги при ангінозному нападі?
3. Чим відрізняється напад стенокардії від гострого коронарного синдрому?
4. Назвати протипоказання до призначення нітрогліцерину?
5. Принципи вибору лікарських засобів, що використовують при ангінозному нападі, шляхи введення.
6. Невідкладна допомога при ангінозному нападі.
7. Назвати ангитромбоцитарні препарати, які використовують при ангінозному нападі, дозування.
8. Назвати протипоказання до призначення ацетилсаліцилової кислоти.
9. Порівняльна характеристика нітрогліцерину та ізосорбиду дінітрату.
10. Назвати принцип дії нітрогліцерину.

Тема 3. Синдром бронхіальної обструкції, клінічні прояви та невідкладна допомога. Клінічна фармакологія лікарських засобів, що використовуються при невідкладній допомозі (адренергічні ЛЗ, антихолінергічні ЛЗ, глюкокортикоїди, ксантини): фармакологічні властивості, побічна дія, протипоказання, особливості лікарської взаємодії. Особливості інгаляційних лікарських засобів, що використовуються при синдромі бронхіальної обструкції.

1. Клінічні прояви синдрому бронхіальної обструкції.
2. Які показники слід враховувати при наданні допомоги при нападі бронхіальної астми?
3. Назвати лікарські засоби, що використовують при нападі бронхіальної астми?
4. Алгоритм надання допомоги при нападі бронхіальної астми.
5. Принципи вибору лікарських засобів, що використовують при нападі бронхіальної астми, шляхи введення.

6. Для якого препарату, який призначається і інгаляціях, в меншій мірі вірогідні системні побічні ефекти глюкокортикоїдів: метилпреднізолон, беклометазон, бетаметазон, дексаметазон?

7. Які препарати не відносяться до бета2-адреномиметикам: тербуталин, сальбутамол, фенотерол, изопреналин?

8. Який препарат чинить швидко і нетривалу дію: епінефрин, сальбутамол, фенотерол, тербуталин?

9. Назвати ускладнення при інгаляційному використанні глюкокортикоїдів.

10. Назвати механізм дії глюкокортикоїдів.

Тема 4. Гострі алергійні реакції (анафілактичний шок, кропив'янка, набряк Квінке), клінічні прояви та невідкладна допомога. Клінічна фармакологія лікарських засобів, що використовуються при невідкладній допомозі (антигістамінні, адреномиметики, глюкокортикоїди): фармакокінетика, фармакодинаміка, побічна дія, протипоказання, особливості лікарської взаємодії.

1. Що таке лікарська алергія?

2. Поняття про алергію, атопію, анафілаксію. Види алергенів, типи і стадії алергічних реакцій, механізм розвитку.

3. Які типи алергічних реакцій вам відомі?

4. Намалуйте схему (етапи) розвитку алергічної реакції

5. Який етіопатогенез кропив'янки, набряку Квінке, анафілактичного шоку.

6. Клінічні варіанти і принципи фармакотерапії анафілактичного шоку.

7. Принципи сучасної фармакотерапії алергічних захворювань.

8. Клінічна фармакологія антиалергічних лікарських засобів

9. Клінічна фармакологія блокаторів H1-рецепторів гістаміну, глюкокортикоїдів.

10. Назвіть критерії вибору препаратів для купірування гострих алергічних реакцій.

Тема 5. Гострий біль в стоматології. Клінічна фармакологія анальгетиків. Клінічна фармакологія нестероїдних протизапальних препаратів. Показання, протипоказання. Побічна дія. Лікарська взаємодія.

1. Класифікація анальгетиків.

2. Критерії вибору анальгетиків в залежності від вираженості болю.

3. Показання до призначення нестероїдних протизапальних препаратів. .

4. Побічна дія нестероїдних протизапальних препаратів..

5. Назвіть шляхи введення нестероїдних протизапальних препаратів та дозування.

6. Які показники слід враховувати при призначенні нестероїдних протизапальних препаратів..

7. Взаємодія нестероїдних протизапальних препаратів з іншими препаратами.

8. Механізм дії парацетамолу..

9. Назвіть шляхи введення парацетамолу парацетамолу парацетамолу та дозування.

10. Порівняти механізм дії диклофенаку калію та целекоксибу.

3.4.Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота здобувачів вищої освіти під керівництвом викладача з освітнього компоненту «Раннє виявлення та профілактика серцево-судинної патології серед населення» проводиться протягом семестру у формі: вивчення літературних джерел, рекомендованих для опанування тем і проблем та підготовки конспектів, доповідей за ними; вивчення нормативних та міжнародних документів, рекомендованих для вивчення різних тем освітнього компоненту; вивчення статистичних даних за різними темами освітнього компоненту; виконання індивідуальних завдань (аналітичних, ситуаційних, пошукових).

Здобувачі вищої освіти заочної форми навчання повинні виконати індивідуальне завдання і надіслати його на перевірку викладачеві (на e-mail) не пізніше, ніж за 10 днів до початку навчальної сесії.

Завдання (теми) для індивідуальної роботи здобувачі обирають із запропонованого переліку. Також здобувачі можуть самостійно запропонувати тему для виконання індивідуального завдання, спираючись на сферу своїх наукових інтересів або практичної діяльності, при цьому вони мають узгодити її з викладачем.

Критерії оцінювання індивідуального завдання. Робота повинна мати обсяг 10-16 сторінок тексту стандартного оформлення (розмір аркуша А4, шрифт – Times New Roman, кегль – 14, міжрядковий інтервал – 1,5, абзацний відступ – 1,25, вирівнювання по ширині, між абзацні відступи – відсутні) і повністю розкривати зміст обраних питань. Робота має бути структурована та містити перелік використаних літературних джерел, оформлений відповідно до існуючих вимог. Робота має бути подана на перевірку у визначені строки.

Невідповідність змісту, занадто великий або малий обсяг роботи, невідповідність формальним вимогам до оформлення, відсутність переліку використаних джерел або його неправильне оформлення, недостатня структурованість роботи, невчасне подання роботи на перевірку є підставами для зниження оцінки або ж повернення роботи на доопрацювання.

Теми індивідуальних робіт

1. Лікарська взаємодія антигіпертензивних препаратів.
2. Лікування артеріальної гіпертензії при коморбідних станах.
3. Порівняльна характеристика антикоагулянтів.
4. Порівняльна характеристика антитромбоцитарних препаратів.
5. Порівняльна характеристика блокаторів H1-рецепторів гістаміну.
6. Небажані реакції глюкокортикоїдів.
7. Порівняльна характеристика нестероїдних протизапальних препаратів.
10. Знеболювання у вагітних.
11. Порівняльна характеристика антиаритмічних лікарських засобів.

3.6. Правила оскарження оцінки

Правила оскарження прописані в «Положенні про апеляцію результатів підсумкового контролю здобувачів освіти Харківського національного медичного університету» №35/2020 від 30.09 2020 року.

Апеляція - оскарження здобувачами освіти результатів підсумкового контролю.

Апеляція результатів підсумкового контролю знань здобувачів освіти є складовою організаційного забезпечення освітнього процесу. Розгляд апеляції проводиться з метою визначення об'єктивності виставленої оцінки. Головне завдання апеляційної процедури - подолання елементів суб'єктивізму при оцінюванні знань здобувачів освіти, уникнення непорозумінь та спірних ситуацій, створення сприятливих умов для розвитку та реального забезпечення законних прав і інтересів осіб, які навчаються.

Здобувачі вищої освіти мають право подавати апеляцію на отриману підсумкову оцінку, то виставлена з освітнього компоненту. Незадовільні оцінки, отримані здобувачем освіти у разі відсутності на підсумковому контролі без поважної причини (відповідно до встановленого в університеті порядку), оскарженню не підлягають.

Спірні питання стосовно оцінок, отриманих при складанні атестації, розглядаються екзаменаційною комісією.

Порядок створення та склад апеляційної комісії

Апеляційна комісія створюється для вирішення спірних питань, які виникли під час здійснення підсумкового контролю, і розгляду апеляції здобувачів освіти ХНМУ.

До складу апеляційної комісії входить проректор з наукової або науково-педагогічної роботи, директор навчально-наукового інституту якості освіти, начальник навчально-методичного відділу, керівник відповідного деканату, інституту, завідувач аспірантури, докторантури і клінічної ординатури, гарант освітньої програми, науково-педагогічні

працівники, які задіяні в реалізації відповідної освітньої програми (в т. ч. ті що викладають освітній компонент оцінка з якої є спірною, але не проводили підсумковий контроль у даного здобувача), представники студентського самоврядування. Склад апеляційної комісії не менше 5 осіб.

Порядок подання заяви про апеляцію

До початку проведення підсумкового контролю керівник відповідного деканату, інституту, завідувач аспірантури, докторантури і клінічної ординатури доводить до відома здобувачів освіти зміст цього Положення.

Подання заяви про апеляцію (далі - заява) здійснюється здобувачем освіти особисто у письмовій формі не пізніше наступного дня після оголошення результатів складання підсумковою контролю

Здобувач освіти подає заяву до відповідного деканату, інституту, відділу аспірантури, докторантури і клінічної ординатури па якому він навчається. Керівник даного підрозділу реєструє заяву у навчально- методичному відділі іа надає її на підпис ректора, готує проєкт наказу про склад апеляційної комісії, повідомляє здобувачу освіт і дату і' місце засідання апеляційної комісії.

Якщо здобувач освіти, який оскаржує результати підсумкового контролю, бажає додати до заяви додаткові документи, то він повинен це зробити під час подання заяви (письмові роботи додатково не надаються).

Заява повинна бути розглянута па засіданні апеляційної комісії не пізніше двох наступних робочих днів після її подання.

Порядок розгляду заяв

Заяви розглядаються під час засідання апеляційної комісії. На одному засіданні апеляційної комісії може розглядатись декілька заяв.

Здобувач освіти, який подавав заяву, має право бути присутнім на усіх засіданнях апеляційної комісії при розгляді ного заяви. У випадку його відсутності секретарем комісії у протокол засідання повинен бути зроблений відповідний запис.

Для розгляду заяви, керівником відповідного деканату, інституту, завідувачем аспірантури, докторантури і клінічної ординатури до апеляційної комісії подаються оригінали письмових робіт здобувача освіти з підсумкового контролю, роздрукований варіант комп'ютерного тестування, журнали обліку роботи академічної групи тощо.

При розгляді заяви щодо підсумкового контролю, який проводився у письмовій формі, повторне чи додаткове опитування здобувача освіти апеляційною комісією заборонено. Апеляційна комісія розглядає та аналізує письмову роботу керуючись критеріями оцінювання відповідного освітнього компоненту.

При розгляді заяви щодо підсумкового контролю, який проводився в усній формі здобувачу освіти, за рішенням апеляційної комісії, може бути надана можливість повторно скласти підсумковий контроль піл час засідання апеляційної комісії за новим білетом, з комплекту білетів з освітнього компоненту. Для об'єктивності та прозорості білет, за яким здобувач освіти вперше складав підсумковий контроль, вилучається з комплекту.

Рішення апеляційної комісії приймаються більшістю голосів від загального складу комісії. У разі рівної кількості голосів "за" та "проти" приймається рішення, яке підтримав голова комісії.

Результатом розгляду заяви «прийняття апеляційною комісією одного з двох рішень:

-попереднє оцінювання знань здобувача освіти на підсумковому контролі відповідає рівню якості його знань з даного освітнього компоненту і не змінюється;

-попереднє оцінювання знань здобувача освіти на підсумковому контролі не відповідає рівню якості його знань з даного освітнього компоненту і заслуговує іншої оцінки (вказується нова оцінка відповідно до діючої в ХНМУ шкали оцінювання результатів підсумкового контролю), але не нижчої за отриману на підсумковому контролі, за яким подана заява.

4.8. Якщо в результаті розгляду заяви апеляційна комісія приймає рішення про зміну попередніх результатів підсумкового контролю, нова оцінка знань здобувача освіти виставляється відповідно до шкали оцінювання результатів підсумкового контролю ХНМУ спочатку в протоколі засідання апеляційної комісії, а потім змінюється коректурним способом - в письмовій роботі, у відомості успішності та заліковій книжці (індивідуальному навчальному плані) здобувачем освіти.

4. ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Політика курсу полягає у дотриманні Етичного Кодексу, укладеного університетською спільнотою, в якому визначено основні моральні принципи (Кодекс корпоративної етики ХНМУ представлений на сайті <http://knmu.edu.ua>)

Відповідно до діючої «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності при Європейській кредитно-трансферній системі організації навчального процесу» здобувачі вищої освіти мають отримати оцінку за кожною темою освітнього компоненту. Якщо здобувач пропустив навчальне заняття він має його відпрацювати відповідно до «Положення про порядок відпрацювання студентами Харківського національного медичного університету навчальних занять». Відпрацювання проводяться щоденно черговому викладачу кафедри.

У разі, якщо здобувач не здав вчасно індивідуальне завдання з поважної причини, необхідно повідомити викладача про таку ситуацію та встановити новий строк здачі. Якщо здобувач не встигає з виконанням індивідуального завдання він може попросити у викладача відкладення терміну з обґрунтуванням причини невчасного виконання (викладач вирішує в кожній конкретній ситуації чи є сенс продовження строку виконання і на який термін).

У разі невиконання завдань під час навчальних занять, чи невиконання частини такого заняття викладач виставляє незадовільну оцінку, яку здобувач має перескласти викладачеві у вільний час викладача і здобувача, який слід попередньо призначити.

Під час лекційного заняття здобувачам вищої освіти рекомендовано вести конспект заняття та зберігати достатній рівень тиші.

Під час практичних занять очікується достатній рівень підготовленості здобувачів до них та активна участь в роботі і виконанні поставлених викладачем завдань. Зокрема, очікується активна участь під час обговорення в аудиторії, здобувачі мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Під час занять важливі:

- повага до колег, ввічливість та вихованість,
- толерантність до інших та їхнього досвіду,
- сприйнятливність та неупередженість,
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента/-ки,
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів,
- я-висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції,
- обов'язкове знайомство з першоджерелами, підготовленість до заняття.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від здобувачів вищої освіти очікується зацікавленість участю у різноманітних науково-комунікативних заходах з предметного профілю.

Успішне проходження курсу вимагає дотримання академічної доброчесності, знання та вміння використовувати при підготовці до занять та виконанні завдань Положення про порядок перевірки у Харківському національному університеті текстових документів – дисертаційних робіт, звітів за науково-дослідними роботами, наукових публікацій, матеріалів наукових форумів, навчальної літератури, навчально-методичних видань та засобів навчання на наявність текстових запозичень.

Поведінка в аудиторії

Основні «так» та «ні»

Здобувачам вищої освіти важливо дотримуватися правил належної поведінки в університеті. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників/-ць, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм. Під час занять здобувачі мають бути вдягнені в медичні халати (професійний одяг).

Під час занять дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача;
- пити воду;
- фотографувати слайди презентацій;
- брати активну участь у ході заняття.

заборонено:

- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження);
- палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої, інші напої окрім води, а також наркотичні засоби;
- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;
- грати в азартні ігри;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і територію);
- галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і навіть у коридорах під час занять.

Охорона праці

На першому занятті з курсу буде роз'яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Очікується, що кожен повинен знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

1. Загальні положення

Кодекс академічної доброчесності Харківського національного медичного університету (далі – Університет) розроблено з метою підтримки ідеї доброчесності та гідних взаємин між учасниками академічного процесу; пропагування важливості академічної доброчесності; вирішених питань щодо підняття якості вищої освіти; сприяння розвитку позитивної репутації; підвищення рейтингу викладачів та конкурентоспроможності випускників університету; розвитку навичок добросовісної та коректної роботи із джерелами інформації; дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальної власності інших осіб; активізації самостійності та індивідуальності при створенні власних творів, а також підвищення відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування.

Основними завданнями впровадження політики академічної доброчесності в Університеті є: попередження та усунення випадків академічного шахрайства серед студентів та викладачів Університету, виховання негативного відношення до плагіату, проведення постійної цілеспрямованої роботи щодо розвитку у здобувачів освіти академічної доброчесності.

Даним Кодексом встановлено принципи академічної доброчесності в освітньому процесі, права та обов'язки учасників академічного процесу, види порушень академічної доброчесності та порядок їх усунення.

Викладачі, дослідники і студенти, які виявляють прагнення до академічної доброчесності повинні стати зразком для наслідування й підвищувати стандарт освітньої та наукової діяльності в цілому. Порушення правил академічної доброчесності не повинні негативно впливати на репутацію Університету й зменшувати цінність освітніх та наукових ступенів, що здобуваються в університеті.

Кодекс розроблено на підставі вимог чинного законодавства: на основі Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право та суміжні права», «Про запобігання корупції». При формуванні документу було використано нормативно-правову базу Кабінету Міністрів України, інформацію з міжнародних публікацій Ради Європи; враховано рекомендації Міністерства освіти і науки України щодо впровадження етичних кодексів в українських ЗВО.

Метою даного Кодексу, в рамках навчального (освітнього) процесу та наукової діяльності, є популяризація принципів академічної доброчесності серед співробітників та здобувачів вищої освіти.

Основними принципами академічної доброчесності в освітньому процесі є:

Законність. У своїй діяльності дотримуватися Конституції України, законів та підзаконних актів.

Науковість. Об'єктивно висвітлювати наукові факти, поняття, наукові досягнення, ознайомлювати з науковими методами.

Чесність та порядність. Не допускати використання неправдивих тверджень.

Взаємна довіра. Вільний обмін ідеями та інформацією.

Ввічливість та толерантність. З повагою та доброзичливістю ставитися до інших, їхніх думок, поглядів, переконань.

Справедливість та об'єктивність. Неупереджене ставлення один до одного, об'єктивна оцінка результатів навчальної, дослідницької та трудової діяльності, неупереджено розглядати дискусійні питання, без особистих уподобань або вигоди.

Компетентність й професіоналізм. Передбачає наявність аналітичних здібностей, моральних якостей, внутрішньої культури, емоційного інтелекту, знання ділового етикету, високу організацію праці.

Доброчесність та відповідальність. Брати відповідальність за результати своєї діяльності, виконувати взяті на себе зобов'язання.

Партнерство та взаємодопомога. Сприйняття всіх учасників освітнього процесу як рівноправних сторін.

Безпека та добробут. Діяльність учасників освітнього процесу не повинна приводити до виникнення загроз їхньому життю, здоров'ю та майну Університету.

Соціальна справедливість та рівність. Рівний доступ до освіти незалежно від раси, статі, гендерної ідентичності, сексуальної орієнтації, політичних, релігійних переконань, етнічного, соціального походження, стану здоров'я.

Демократичне управління. Управління системою вищої освіти та Університетом повинні здійснюватися із залученням усіх відповідних учасників освітнього процесу при етичному виконанні керівництвом університету своїх повноважень на всіх ланках.

Якісна освіта. Самовдосконалення та вдосконалення системи освіти. Усі учасники академічного процесу підтримують ідею найвищої можливої якості освіти, докладаючи максимум зусиль до постійного вдосконалення освітньої системи, у тому числі через власний професійний розвиток.

2. Основні поняття та їх визначення

Автор – фізична особа, результатом творчої праці якої є представлений твір (ст.1 ЗУ «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792 – XII).

Здобувачі вищої освіти – особи, які навчаються в університеті на певному рівні вищої освіти з метою здобуття відповідного ступеня і кваліфікації (ст.1 ЗУ «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556 – VII).

Твір – результат наукової чи навчально-методичної діяльності автора (співавторів) поданий в Університет на паперових носіях або в електронному вигляді, оприлюднений у мережі Інтернет чи на офіційному сайті університету у формі монографії, підручника, навчального посібника, статті, тез, препринта, автореферату і рукопису дисертації

(дисертаційної роботи), дипломної роботи, курсової роботи чи проекту, реферату, есе, контрольної роботи, тощо.

Оприлюднення твору – здійснена за згодою автора чи іншого суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав дія, що вперше робить твір доступним для публіки шляхом опублікування, публічного виконання, публічного показу, публічної демонстрації, публічного сповіщення тощо (ст.1 ЗУ «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792 – XII).

Плагіат – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору (ст.50 ЗУ «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792 – XII).

Плагіат академічний – навмисне відтворення частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження, або відтворення під своїм іменем оприлюднених творів чи інших результатів інтелектуальної праці створених іншими особами без відповідного посилання. (ст.69 ЗУ “Про вищу освіту” від 01.07.2014 № 1556 – VII).

Цитата – порівняно короткий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого опублікованого твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерела цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілішими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні. (ст.1 ЗУ «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792 – XII).

Показник оригінальності твору – коефіцієнт подібності, виражений у відсотках, який відображає рівень запозичень у документі та визначає співвідношення кількості виділених слів до загальної кількості слів у документі.

3. Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:

об'єктивне та неупереджене оцінювання знань та вмінь студентів (здобувачів вищої освіти); дотримання правил посилання на джерела інформації у разі запозичень ідей, тверджень, написання методичних матеріалів, наукових робіт тощо; здійснення контролю за дотриманням академічної доброчесності здобувачами вищої освіти; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; інформування здобувачів вищої освіти об основних критеріях виявлення плагіату та відповідальності за його використання; проведення заходів серед студентів із запобігання випадків плагіату. надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти передбачає:

використання у навчальній або дослідницькій діяльності лише перевірених та достовірних джерел інформації та правильно посилатися на них; дотримання правил посилання на джерела інформації у разі запозичень ідей, тверджень, написання методичних матеріалів, наукових робіт тощо. самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Порушенням академічної доброчесності вважається:

- академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості)

та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

- самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

- фабрикація – вигадання даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

- фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

- списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

- обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу;

- хабарництво – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі, отримання плати за поселення до гуртожитків, дозволу на використання матеріально-технічної бази Університету (якщо це не передбачає перелік платних послуг);

- необ'єктивне оцінювання – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

- залучення підставних осіб до списку авторів наукової (творчої) або навчальної роботи, участь таких осіб у поточній чи підсумковій оцінці знань;

- примусові благодійні внески та примусова праця – примус учасників академічного процесу сплачувати гроші або виконувати певну працю під загрозою зумисно завдати шкоди інтересам та правам здобувача освіти у навчанні чи інших питаннях.

- виникнення ситуацій, які спричинили конфлікт інтересів – реальна та потенціальна суперечність між особистими, майновими, немайновими інтересами самої особи чи близьких до неї осіб та її повноваженнями, присутність якої може вплинути на об'єктивність прийняття рішень, а також на вчинення або не вчинення дій під час виконання наданих їй повноважень;

- перевищення повноважень – використання службового становища, родинних зв'язків для отримання переваг у навчальній, науковій чи адміністративній сфері.

За порушення академічної доброчесності педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники закладів освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;

- позбавлення присудженого наукового (освітньо-творчого) ступеня чи присвоєного вченого звання;

- відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії;

- позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту); позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання.

Види академічної відповідальності (у тому числі додаткові та/або деталізовані) учасників освітнього процесу за конкретні порушення академічної доброчесності визначаються спеціальними законами та/або внутрішніми положеннями закладу освіти, що затверджені (погоджені) Вченою радою університету та погоджені з відповідними органами самоврядування здобувачів освіти в частині їхньої відповідальності.

Порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності.

Кожна особа, стосовно якої встановлено факт щодо порушення нею академічної доброчесності, має такі права:

- ознайомлюватися з усіма матеріалами перевірки щодо встановлення факту порушення академічної доброчесності, подавати до них зауваження;
- особисто або через представника надавати усні та письмові пояснення або відмовитися від надання будь-яких пояснень, брати участь у дослідженні доказів порушення академічної доброчесності;
- знати про дату, час і місце та бути присутньою під час розгляду питання про встановлення факту порушення академічної доброчесності та притягнення її до академічної відповідальності;
- оскаржити рішення про притягнення до академічної відповідальності до органу, уповноваженого розглядати апеляції, або до суду.

Форми та види академічної відповідальності закладів освіти визначаються спеціальними законами.

За дії (бездіяльність), що визнані порушенням академічної доброчесності, особа може бути притягнута до інших видів відповідальності з підстав та в порядку, визначених законом.

4. Етичні норми освітньо-наукової діяльності

Порушенням етичних норм освітньо-наукової діяльності є:

академічна фальсифікація та фабрикація, публікація вигаданих результатів досліджень; приписування результатів колективної діяльності одній або окремим особам без узгодження з іншими учасниками авторського колективу або внесення до списку авторів наукової чи навчально-методичної праці, які не брали участь у створенні наукового продукту; оприлюднення (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результат власного дослідження; надання завідомо неправдивої інформації стосовно власної освітньої (наукової) діяльності чи організації освітнього процесу, у тому числі при заповненні анкети для формування рейтингу науково-педагогічних працівників; використання запозичених текстів у письмових роботах без зазначення всіх джерел запозичень; використання у власному творі чужих матеріалів, у тому числі з мережі Інтернет, без належних посилань; цитування матеріалу, створеного іншою особою, як опублікованого, так і ні, без належного дотримання правил цитування; представлення в якості власного твору (есе, курсової роботи, дипломного проекту, тез статті, лабораторної роботи тощо) матеріалу, що був отриманий з Інтернету або від третіх осіб; посилання на джерела, які не використовувалися в роботі; повторне використання раніше виконаної іншою особою письмової роботи; повторна публікація своїх наукових результатів; перекладання чужих (або своїх) текстів з однієї мови на іншу.

5. Прикінцеві положення

Члени університетської громади зобов'язані знати «Кодекс академічної доброчесності Харківського національного медичного університету».

Факт ознайомлення учасників академічного процесу з текстом Кодексу та їх зобов'язаннями щодо його дотримання реалізується шляхом включення основних положень цього документу до трудових договорів працівників Університету, а також до договорів (контрактів) між Університетом та здобувачами освіти.

Всі зміни та доповнення до даного Кодексу розглядаються та затверджуються на засіданні Вченої ради ХНМУ, після чого наказом ректора університету затверджується нова редакція «Кодексу академічної доброчесності Харківського національного медичного університету».

При затвердженні нової редакції Кодексу попередня втрачає чинність.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА

1. Клінічна фармакологія : підручник / за ред. О. М. Біловола для студентів стоматологічного факультету / Біловола О.М., Князькова І.І., Ільченко І.А., Кірієнко О.М. та ін. Нова книга, Вінниця- 2021- 544 с

2. Клінічна фармакологія: навч.посіб./ М.В. Хайтович, Г.В. Зайченко, І.О. Афанасьєва та ін. ; за ред. М.В. Хайтовича. – К. : ВСВ «Медицина», 2024.- 335 с.

3. Тестові завдання з клінічної фармакології невідкладних станів : навчальний посібник / за редакцією О. М. Біловола ; І. І. Князькова, Р. В. Луценко, М. В. Хайтович, О. С. Хухліна та ін. – Видання 2-е перероблене та доповнене. – Харків: ХНМУ; – Львів: «Новий Світ-2000», 2025. – 519 с. ISBN 978-966-418-534-6 (с.456-517).

4. Актуальні питання внутрішньої медицини (в схемах і таблицях) (частина 1): навчальний посібник / [О.М. Біловола, І.І. Князькова, І.П. Г.Д. Фадєєнко, О.Б. Тверетінов, Дунаєва, І.А. Ільченко, О.М. Кірієнко, . Д.В. Молодан, та ін.]; за ред. Біловола О. М. ; Харків. нац. мед. ун-т. – Львів : Новий світ – 2000, – 2023. – 340 с.

5. Актуальні питання внутрішньої медицини (в схемах і таблицях) (частина 2): навчальний посібник / [О.М. Біловола, І.І. Князькова, І.П. Г.Д. Фадєєнко, О.Б. Тверетінов, Дунаєва, І.А. Ільченко, О.М. Кірієнко, . Д.В. Молодан, та ін.]; за ред. Біловола О. М. ; Харків. нац. мед. ун-т. – Львів : Новий світ – 2000, – 2023. – 340 с.

Допоміжна

1. Клінічна фармакологія лікарських засобів для лікування захворювань органів травлення / за ред. О. М. Біловола/ Біловола О.М., Фадєєнко Г.Д., Тверетінов О.Б., Князькова І.І./ Навчальний посібник- 2021.--- ХНМУ.- 152 с.

2. Фармакотерапія в педіатрії : навч. посіб. / [О. М. Біловола, І.І. Князькова, В.О. Барбашова, І.П.Дунаєва, І.А.Ільченко, О..М.Кірієнко; Д.В.Молодан, та ін.]; за ред. Біловола О. М. ; Харків. нац. мед. ун-т. – Львів : Новий світ – 2000, – 2023. – 324 с. ISBN 978-966-418-350-2

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Всесвітня організація охорони здоров'я – www.who.int
2. Міністерство Охорони Здоров'я України - <https://moz.gov.ua/>
3. Уніфіковані протоколи ведення хворих www.moz.gov.ua
4. Пошуковий ресурс медичної літератури: розділ «Анестезіологія та інтенсивна терапія» - <http://www.twirpx.com/files/medicine/anaesthesiology/anaesthesiology/>
5. Державний реєстр лікарських засобів України <http://www.drlz.com.ua/>
6. Кохрейнівський центр доказової медицини – www.cebm.net
7. Кохрейнівська бібліотека – www.cochrane.org
8. Національна медична бібліотека США – MEDLINE – www.ncbi.nlm.nih.gov/PubMed
9. Центр громадського здоров'я МОЗ України – www.phc.org.ua

ІНШЕ

Корисні посилання:

Положення про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у ХНМУ
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog-sex.doc

Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_ad_etyka_text.pdf

Порядок проведення занять з поглибленого вивчення студентами Харківського національного медичного університету окремих освітніх компонентів понад обсяг навчального плану http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/nak-poriad-pogl-vyv-dyvc.docx

Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_text.pdf

Положення про визнання результатів неформальної освіти в Харківському національному медичному університеті
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_neform_osv.pdf

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА:

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=7108%3A2021-03-10-14-08-02&catid=12%3A2011-05-10-07-16-32&Itemid=33&lang=uk

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ:

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2520%3A2015-04-30-08-10-46&catid=20%3A2011-05-17-09-30-17&Itemid=40&lang=uk

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/kodex_AD.docx